

2025-05-13

Socialdepartementet

Magnus Lundberg
079-00 63 412
magnus.lundberg@tco.se

Remissyttrande över Försäkringskassans promemoria Utökade möjligheter till registerkontroller för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten

S2024/01317

Tjänstemännens centralorganisation, TCO, har beretts tillfälle att yttra sig över Försäkringskassans promemoria *Utökade möjligheter till registerkontroller för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten*. TCO lämnar kommentarer och synpunkter på de förslag eller konsekvenser av förslaget som är av särskilt intresse för TCO.

Inledning

TCO vill inledningsvis betona att uppgifter som finns i belastnings- och misstankeregistret typiskt sett är integritetskänsliga och stor hänsyn måste tas till detta i varje lagstiftningsinitiativ.

TCO instämmer i behovet av att skydda statlig verksamhet från infiltration, otillåten och otillbörlig påverkan vilket kan utgöra skäl till att utföra vissa ytterligare kontroller av arbetssökanden som inte görs idag. Utdrag ur belastningsregistret skulle då under vissa förhållanden kunna utgöra en del av en bakgrundskontroll för sådana syften.

TCO ser att det finns situationer och arbetsplatser där uppgifter om personalens lagöverträdelser är av betydelse och måste behandlas. Vid en intresseavvägning väger rätten till den personliga integriteten tungt. TCO utesluter emellertid inte att arbetsgivaren vid vissa utsatta arbetsplatser har ett intresse av registerkontroll.

Ett registerutdrag är dock ett trubbigt verktyg i en rekryteringssituation men kan i vissa fall behövas som ett komplement. Andra metoder, som t.ex. intervjuer och referenstagning, är många gånger effektivare instrument vid en rekrytering.

TCO:s grundinställning är att en person som gjort sig skyldig till brottslighet och sedan avtjänat sitt straff ska kunna verka och arbeta i samhället under samma förutsättningar som andra. Att kunna få och behålla ett arbete kan på ett positivt sätt bidra till en bättre återgång och anpassning till det vanliga livet. Det är lagstiftarens uppgift att ge goda förutsättningar för personer att i första hand bli bedömda utifrån sina yrkesmässiga och personliga meriter och minska risken för att uteslutas från arbetsmarknaden enbart på grund av ett brottsligt förflutet.

Ju fler personuppgifter som är i omlopp, desto större är risken för att dessa personuppgifter kan komma på avvägar, särskilt mot bakgrund av att det också är olika regelverk med olika skyddsbestämmelser som blir tillämpliga i olika situationer. TCO anser att det är problematiskt att genomföra så många förändringar på så kort tid som sammantaget föreslagits den senaste tiden.

TCO är oroat över utvecklingen där allt fler arbetsgivare utför bakgrundskontroller av sina anställda. Detta görs oftast genom att individen på begäran av en tilltänkt arbetsgivare begär utdrag från belastningsregistret i eget namn och lämnar det till arbetsgivaren, alternativt genom att arbetsgivaren vänder sig till bakgrundskontrollföretag som förfogar över stora mängder personuppgifter.

Den ökade omfattningen av register- och bakgrundskontroller har enligt TCO inte vägts upp med ett ändamålsenligt skydd för den personliga integriteten i arbetslivet.

TCO efterfrågar en tydlig och rättssäker intresseavvägning i lag mellan å ena sidan arbetsgivares befogade intresse av att under vissa omständigheter övervaka och kontrollera och å andra sidan arbetssökande och arbetstagares rätt till skydd för sin personliga integritet. TCO anser att en sådan reglering bör innefatta ett förbud för arbetsgivare att utan stöd i lag kräva att arbetssökande och arbetstagare ska uppvisa eget utdrag från belastningsregistret.

TCO:s övergripande synpunkter

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten föreslår själva att myndigheterna ska ges möjlighet att genomföra kontroller i belastnings- och misstankeregistret i fråga om den som myndigheterna avser eller har avsett att anställa eller anlita. Möjligheten ska gälla samtliga brottstyper och oavsett vilken tjänst eller uppdrag som personen i fråga är eller har varit aktuell för.

TCO anser att om man föreslår inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter måste det ställas särskilda kvalitetskrav på en utredning som läggs till grund för sådana författningsändringar. Vad

gäller den remitterade promemorian berörs integritetsaspekterna ytligt och utan någon egentlig bedömning. Promemorian är, sett i den kontexten, mycket kortfattad trots att det föreslås omfattande tillgång till uppgifter i belastningsregistret och misstankeregistret för anställningsändamål, allt genom direktåtkomst. Förslagen innebär en betydande risk för ett uppgiftslämnande som är mer omfattande än vad som är nödvändigt för ändamålen, vilket skulle strida mot dataskyddsförordningens krav på nödvändighet (artikel 6.1 c och e) och principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c).

TCO anser att promemorian är bristfällig och att förslagen behöver analyseras ytterligare vad gäller proportionalitet och effektivitet, och om det finns andra mindre ingripande åtgärder som är lika eller t.o.m. mer effektiva för att uppnå syftet.

Det är av yttersta vikt att förslag som dessa, som innebär risker ur integritetssynpunkt, är väl motiverade och grundade på noggranna behovsanalyser och intresseavvägningar. Men även att konsekvensbeskrivningar när det gäller integritetsaspekter är klara och begripliga samt att det är möjligt att förstå varför ett förslag valts framför ett annat, mindre ingripande förslag, för att nå det eftersträlvade målet. Med denna kortfattade och relativt ensidiga promemoria som underlag kan TCO inte ta ställning till om förslagen svarar mot de behov av uppgifter som finns och om just den här lösningen skulle utgöra ett effektivt medel för att undvika infiltration och otillbörlig påverkan i verksamheten. Det framgår inte tydligt av promemorian om förslagen svarar mot behoven och om de står i proportion till intrånget i den personliga integriteten, särskilt mot bakgrund av andra befogenheter som redan står till buds för myndigheterna för att minimera risken för infiltration och otillåten påverkan. Frågan om vilka uppgifter som behövs, och i vilka fall, samt hur Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ska få ta del av sådana uppgifter behöver därför utredas vidare för att det ska vara möjligt att ta ställning till om förslagen är proportionerliga och nödvändiga.

Särskilt om förslag till formuleringar i förordningarna

Förutom de ovanstående principiellt viktiga rättssäkerhets- och integritetsskyddsinvändningarna vill TCO också anföra att den föreslagna lagtexten avviker från hur motsvarande regleringar idag är formulerade i de båda förordningarna, vilket i sig riskerar att skapa en osäkerhet kring räckvidden av bestämmelsen och hur denna förhåller sig till motsvarande regleringar i samma författningar. Det är vidare viktigt att det av författningstext eller i alla fall av förarbeten framgår hur en bestämmelse ska tolkas. TCO anser att formuleringen *"eller har avsett"* inte är tydligt avgränsad eller

förklarad i de föreslagna författningsändringarna, och TCO anser vidare att det är tveksamt om Försäkringskassans egen promemoria kan anses duga som förarbetsuttalande eller kan läggas till grund för ett fortsatt lagstiftningsarbete, då promemorian mer har karaktären av partsinlägga.

TCO:s ståndpunkt

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker TCO förslaget i sin helhet och uppmanar regeringen att, för det fall man anser att behov av regeländringar finns, utreda frågan.

Therese Svanström
Ordförande

Magnus Lundberg
Jurist